

SISSEJUHATUS

Skisofreenia kuulub kõige tõsisemate vaimsete häirete hulka, mille all kannatab 0,5-1% elanikkonnast.

Haigus kuulub psühhooside üldmõiste alla ja tähendab muu hulgas, et selle all kannatav inimene kaotab vähemal või suuremal määral reaalsustaju, sageli tundes, et teda juhib surnud inimene või mingi tundmatu jõud või hää, mida kuuleb ainult tema.

Skisofreeniat põdevad inimesed võivad oma ärevuses paista nii hirmutatavad kui ka südametud. Tavaliselt on nad sügavalt õnnetud inimesed, kes oma tagasitõmbunud ja moonutatud maailmas tajuvad ümbrust periooditi ohustavana. Sageli avaldub skisofreenia noorukieas ja saadab seda põdevat inimest elu lõpuni. Olukorda on võimalik leevendada ja ravida psühhoteraapia ja ravimite abil, võimaldades skisofreeniat põdeval inimesel elada suhteliselt normaalset elu ning püsida pikki ajavahemikke sümptomiteta.

Luulud võivad ilmnedo paranoiliste mõtetena, paranoia on skisofreenilise seisundi osa.

Selles raamatus kohtad muu hulgas Ingolf Holgerseni. Ta põeb latentset paranoidset skisofreeniat. Nagu kõik teised tegelased, on temagi välja mõeldud. Sama kehtib ka kõigi kohanimedede kohta.

1. PEATÜKK

Politseiülemkomissar Ole Vik sirutas end toolis välja, pani käed kõhule risti ja nõjatus mugavalt tagasi, nii et tool kaeblikult krigises. Ta asetas ühe jala lauale, pani teise risti üle selle ja oli nõnda sisse võtnud oma lemmikasendi kabinetis.

Rahuloleva mühatusega õngitses ta rinnataskust tohutu Havanna sigari, niisutas seda huultega ja torkas hammaste vahele. Tuba täitus suitsuga, kui ta sigari süütas. Ole Vik oli omas elemendis.

Vaibal kirjutuslaua kõrval lebas Birk, tema mustvalge borderkolli, ja vaatas talle kõrvu kikitades ja lonti lastes otsa. Ohates ajas koer end püsti, läks kabineti nurka ja potsatas demonstratiivselt maha.

Sigarisuits Birkile ei meeldinud.

Oli pühapäeva, seitsmenda jaanuari õhtu, ja politseiülemkomissar kasutas aega, et teha ära osa tegemata tööd. Kümme minutit pärast seitset helises telefon. Rahu oli läbi.

* * *

Mõni minut varem, umbes seitsme ajal, hakkas midagi juhtuma endise vanavarakaupmehe Ingolf Holgerseni kodus Rannateel. Kitsas, näiliselt tagasihoidlik kõrvaltee lookles sadamast Fjellberghavni eksklusiivse rannaala suunas. Siin, valla suurimas tiheasulastikus, seisid väärtuslikud rannakinnistud nagu pärlid nõõri otsas. Enamik neist olid avarad suvilad, mis kuulusid linlastest suveelanikele, kuid siin-seal oli mõni suvila ka aastaringseks koduks ümber ehitatud.

Nii ka Ingolf Holgerseni elukoht. Seitsmekümneaastane pensionile jäänud lesk elas üksinda kaunil krundil otse mere ääres. Noh, üksinda ja üksinda – naabrid olid veendunud, et

majapidaja, kes kolm korda nädalas koristamas käis, ei hoolitse üksnes vanahärra elamise eest, vaid teeb palju enamatki.

Holgensen kandis oma vanust stiilselt. Ta oli pikk ja sale, tema rüht oli nooruslikult sirge ja väärrika halli varjundiga lopsakad juuksed olid kammitud tahapoole. Keegi ei usuks, et ta on päevagi üle kuuekümnene.

Kõva töömehe ja loomumase äritunnetusega oli ta vanakraamikaupmehena väga edukas olnud. Kahjuks oli ta sunnitud kaks aastat tagasi ärist loobuma, kui tõsiselt haigestus ega suutnud enam hallata ei ettevõtet ega iseennast. Firma müük oli talle aga ülejäänud eluks taganud rahalise kindlustatuse.

Tol vaikselt jaanuariõhtul istus Holgensen elutoas ja vaatas õhtuseid uudiseid. Tal oli külas majapidaja Helga Moene. See kuuekümnendates eluaastates toimekas autoriteetne daam oli Ingolfi eest hoolitsenud, kui too oli haige, ja võitnud mehe südame. Viimasel paaril aastal oli Helga kuulmine vähenenud ja seetõttu kasutas ta kuuldeaparaati. Keerulisele ristsõnale keskendudes oli naine kuuldeaparaadi ära võtnud ja kinni pannud, et välismaailma välja lülitada. Seetõttu ei kuulnud ta, kuidas uksekell helises.

Küll aga kuulis seda Ingolf ja tõsisis ärritunud hüüatusega püsti, sest teda segati huvitavate uudiste juures. Kui mees kadus, vaatas Helga üle prillide hajameelselt üles, kergitas kulmu ja naasis sügava mõtiskluse juurde sellest, milline kuuetähelise nimega inimene oli 1983. aastal saanud Nobeli rahupreemia.

Väljas ei paistnud kedagi olevat. Holgensen astus mõned sammud koridori ja vaatas kummalegi poole.

„On siin keegi?“ hõikas ta.

Ootas hetke ega saanud vastust. Keeras ringi, kehtas õlgu ja hakkas tagasi minema.

„Holgensen!“

Hääl kostis selgelt, see tuli kusagilt tema selja tagant. Heli oli summutatud, kuid selles kõlas käsklus. Holgensen tardus

ja vahtis pärani silmi tumedais rõivais kuju, kes üle hoovi hiilis. Mees jäi seisma, jalad harkis, ja sirutas mõlemad käed Holgerseni poole. Ta kandis avarat musta dressi. Eaka vanavarakaupmehe südame ajas aga kiiremini põksuma kuju nägu kattev suusamask ja asjaolu, et too sihtis teda relvaga.

Enne kui Holgersen reageerida jõudis, kuulis ta relvast summutatud pauku. Samal sekundil kostis tema kohalt kõrgemalt terav plaksatus ja trepile pudenes mingit puru.

Holgersen taandus, koperdas esikusse ja paiskas ukse kinni. Seejärel tormas ta elutuppa.

„Helga!“ hüüdis ta. „Helga!“

Naine vaatas üle prillide ja püüdis kuuldeaparaati paika sättida.

„Mis on, Ingolf?“

„Aias on mees.“ Sõnad tulid katkendlikult. „Tumedas riides mees. Ta ... tulistas minu pihta. Taevas hoidku, Helga, tal oli relv!“

Helga muutus kaameks, pani ristsõna kõrvale ja tõusis püsti. Ta vaatas meest mureliku pilguga.

„Oh ei, Ingolf,“ oigas ta. „Mitte seda, jumala pärast, mitte seda!“

Ta läks Ingolfi juurde ja pani käe mehe käsivarrele.

„Sa kujutad seda kindlasti ette,“ lausus ta rahulikult. „Sa tead ju, et siin rahulikus Fjellberghavnis ei jookse keegi ringi ega tulista inimesi.“

Holgersen rebis end lahti. Ta pilk oli hirmunud.

„Aga ma nägin teda selgelt. Tal oli suusamask ja tume riietus. Taevas hoidku, Helga, keegi tahab mind tappa.“

„Rahu, Ingolf,“ lausus Helga lohutavalt. „Ära räägi nii. Istu nüüd maha ja vaata uudiseid edasi, ma teen sulle tassi teed.“

Holgersen ei rahunenud sugugi.

„Helga, ma ei ole haige,“ teatas ta. „See oli päriselt.“ Ta vehkis kätega ja varjus kummargil tooli taha. „Vaata! Ta võib meid läbi akende tulistada.“

Helga pani käed trotslikult puusa.

„Las ta siis tulistab,“ lausus ta. „Mina lähen teen tassi teed ja mis iganes juhtub, las see siis juhtub.“

Naine keeras kanna pealt ringi ja läks kindlal sammul kööki.

Holgensen üritas protestida, kuid mõistis, et sellest pole kasu. Üllatavalt vilkalt jooksis ta end küüru hoides telefonini ja valis poja numbri. Hetk hiljem oli toru otsas minia.

„Charlotte.“ Vana mehe hääli oli erutatud. „Anna mulle Catot.“

Naine kõhkles. „Cato on töö,“ vastas ta. „Ta on nädalavahetusel valves. Mis lahti, Ingolf?“

„Ma pean temaga rääkima,“ jätkas Holgensen. „Keegi tulistab minu pihta.“

„Taevas hoidku,“ lausus Charlotte vaikselt.

Järgnes paus.

„Tal on mobiil kaasas,“ jätkas minia. „Sellelt saad ta kindlasti kätte, või siis proovi talle jaoskonna lauatelefonile helistada. Kas sul numbrid on?“

Holgensen ei vastanud. Ta oli kõne lõpetanud ja valis juba Cato mobiilinumbrist.

Telefon kutsus vaid kaks korda, kui kostiski poja tuttav hääli: „Tere, siin politseiinspektor Holgensen.“

Ingolf ohkas kergendatult. „Cato, seal sa oledki. Tänu jumalale. Sa pead kohe siia tulema. Keegi tulistas aias minu pihta ja me Helgaga oleme end tuppa barrikadeerinud.“

Cato Holgensen oli hetke vait.

„Tulistas sinu pihta? Kes?“

„See oli mees. Ta ... tal oli suusamask ja seljas tumedad riided.“

„Mõistan,“ lausus Cato ohkega. „Isa, püsi toas, kuni ma tulen. Ära kellelegi ust ava ja akendest hoi a eemale. Ma kutsun politseiülemkomissari. Püüame viie-kuue minuti jooksul kohale jõuda.“

Ühendus katkes ja Holgensen pani toru ära. Helga oli tagasi elutuppa tulnud ja jälgis teda silmanähtavalt murelikul ilmel.

„Kas on vaja sellesse poega segada, Ingolf?“ ütles ta ja haaras mehel käest. „Ma olen nii köögi kui ka vannitoa aknast välja vaadanud ja kedagi pole näha.“

Holgersen vajus lähimasse tugitooli.

„Taevas hoidku, sa ei usu mind, eks ole?“ pomises ta.

„Muidugi ma usun sind,“ lausus naine pehmelt. „Aga see ajab segadusse, Ingolf. Mõtle kõigele sellele, mis juhtus siis, kui sa haige olid – nüüd rebitakse see kõik uuesti lahti.“

„Ära võrdle seda tolle ajaga,“ ütles mees rõhutatult. „Toona nägin ma hallutsinatsioone, eks ole? Nüüd ma olen terve, Helga. Cato ja politseiülemkomissar kinnitavad kindlasti, et mul oli õigus, sest kuul tabas seina ukse kohal, nii et puru lendas minu ümber laiali. Sellist asja on võimalik tõestada, saad aru.“

Helga naeratas nõrgalt. „Jah,“ lausus ta tasa, „sul on õigus, Ingolf. Oh, ma ei tea, mis minuga toimub. Eks see on šokk.“

Nad ajasid vaikselt juttu, kuni neid katkestas mõni minut hiljem telefonihelin. Holgersen hüppas püsti, jooksis kummargil teisele poole kirjutuslauda ja haaras toru.

„Holgersen,“ ütles ta kiledal toonil.

„Isa, see olen mina,“ kostis Cato hääl. „Kuula mind nüüd: ma seisan autoga värava ees ja midagi kahtlast ei paista. Enne kui ma sisse tulen, teen tiiru aias. Siis helistan kolm korda uksekella, nii tead, et see olen mina.“

Holgersen ohkas kergendatult.

„Aitäh, Cato,“ ütles ta. „Hea, et sa siin oled, poiss. Ma ootan.“

Mõne minuti pärast kuulsid nad kokkulepitud helinat ja läksid koos ust avama. Cato Holgersen seisis väljas, seljas veidi lohvakas moodne pintsak ning jalas sellega sobivad püksid ja kingad. Oma 190-sentimeetrise pikkusega nägi ta hea välja. Tal oli tumedad, veidi õhemad juuksed kui isal, nägu oli rohkem välja joonistunud, lausa sooniline, kulmud tumedad ja lõua otsas lohk. Tema keha oli sale ja sportlik.

„Tsau, isa,“ lausus ta. „Kontrollisin aeda ja seal ei ole kedagi.“ Poeg vaatas isast mööda ja naeratas.

„Tere, Helga,“ lisas ta. „Tore sind näha.“

Helga naeratas vastu ja noogutas.

„Noh,“ jätkas Cato, „Ma rääkisin politseiülemkomissar Ole Vikiga ja ta palus mul sellega tegeleda. Kus sa seda kuju nägid?“

Ingolf läks trepile ja osutas.

„Seal,“ ütles ta. „Ta seisis umbes siin, kui minu pihta tulistas.“

Vana mees astus õue ja peatus, jalad harkis, et näidata, mida silmas pidas.

„Kui ta tulistas, kuulsin summutatud pauku,“ jätkas Ingolf. „Aga kui kuul tabas, oli selle heli palju teravam. Ma arvan, et kuul lendas sisse ukse kohalt, sest trepile ja uksematile pudenes puru.“

Cato Holgersen kuulas isa juttu huviga.

„Saan aru,“ ütles ta.

Cato läks õue ja hakkas uurima ala, mida isa oli näidanud. Aeg-ajalt kummardus ta ja tõmbas sõrmedega üle kruusakatte. Eriti hoolikalt kontrollis ta kohta, kus isa sõnul oli too inimene seisnud ja tulistanud. Lõpuks läks Cato ukse juurde, uuris treppe ja uksematti ning vaatas seina välisukse kohal.

„Hmm,“ sõnas ta mõtlikult. „Sa ütlesid, et puru sadas su ümber?“

„Jah, täpselt,“ vastas Ingolf. „See lendas trepile ja uksematile laiali.“

Cato tõmbas sõrmedega murelikult läbi juuste. „Oled sa kindel?“

„Kas ma olen kindel?“ Holgersen tõmbus näost punaseks. „Kas sa arvad, et ma seisan siin ja mõtlen asju välja, poiss?“

„Ei-ei, ei-ei.“ Cato ilme muutus kaitsvaks. „Aga saad aru, ukse kohal pole midagi kahjustatud, vähemalt niipalju, kui mina näen. Siin on lihtsalt tellised ja kõik on terved. Vaata ise.“

Holgersen läks ukse juurde ja peatus poja kõrval. Cato ja Helga vahetasid kiire mureliku pilgu.

„Aga hoidku küll,“ kogeles Ingolf, „see on siis küll imelik asi. Ma nägin seda päris selgelt. See ... see pudenes mulle pähe.“

Ta kummardus ning uuris treppi ja matti. Kõik oli puhas ja korras, täpselt nagu Helga oli selle mõni tund varem koristades jätnud. Holgersen vaarus ja haaras uksepiidast.

„Jeesus Kristus,“ lausus ta ebakindlalt. „Nüüd ei saa ma mitte midagi aru.“

Cato haaras tal õlgade ümber kinni.

„Tule, lähme tuppa ja istume,“ ütles ta tõsiselt.

Ingolf noogutas hajameelselt ja järgnes jõuetult pojale tuppa. Ta käed värisesid ja nägu oli kahvatu ning pingul. Elutoas vajusid nad tugitooli istuma ja olid tükk aega vait.

„Kuule, Helga,“ alustas Cato ettevaatlikult, „kas sina kuulsid ka, mis toimus?“

„Ei,“ vastas naine. „Ma lahendasin ristsõna ja olin kuulde-aparaadi kõrvast välja võtnud. Mina ei märganud midagi.“

Naine võttis taskurätiku ja nuuskas nina.

„Aga Cato,“ lausus ta peaaegu anuvalt, „sina ju leidsid väljas toimunud jälgi, eks ole?“

Cato pilk kohtus Helga omaga. Naine nägi, et mees on mures.

„Ei,“ vastas Cato. „Ma ei leidnud millestki mingeid jälgi.“ Poeg heitis ebakindla pilgu isa poole, kes istus ja vahtis ainiti ette. Siis laiutas Cato käsi, ohkas sügavalt ja võttis asja kokku: „Seda lihtsalt pole võimalik seletada.“